

РОБОЧИЙ НАРОД

орган української соціал-демократії в Канаді.
Виходить що тиждзя.
в Вінніпегу, Ман. [Канада], під ч. 144 Higgins Ave.
Редакційний комітет: Бавм, Голкія, Навізівський.
Відвічальний редактор Ів. Навізівський.
Передплата виносить \$2.00 на рік, за гаранцію так само
Управитель В. Н. Колісовик.

"ROBOTCHYJ NAROD"

(THE WORKING PEOPLE).

THE OFFICIAL ORGAN OF THE
UKRAINIAN SOCIAL DEMOCRATIC FEDERATION.
(Affiliated with the S. D. Party of Canada).
THE ONLY UKRAINIAN SOCIALIST PAPER IN NORTH AMERICA
Published weekly by
THE "ROBOTCHYJ NAROD" ASSOCIATION
at 144 Higgins Ave. Winnipeg, Man.
J. NAWIZOWSKY, EDITOR. - W. N. KOLISNYK MANAGER.
Subscription \$2.00 a year.

Address: Адресуйте:
"ROBOTCHYJ NAROD"
Box 3542 (Sta. B.) Winnipeg, Man. Can

Війна.

[Балкан і Туреччина].

Війну, що ведеться на балканському півострові можна уважати за скінчену. Перша її частина була скінчена з забранем твердині Кіркілісе і знищенем армії Мустафа Паші. Друга частина була скінчена на днях забранем союзними арміями скутарського округу міста Адріянополя і Монастиря, розбитем звістної коалиції революційної армії Сальонік, забранем цієї твердині порту і блискучим походом на Константинополь. Коли при першій частині укінченні війни не рішенням нічого, то з укінченнем другої частини ясно, що життя європейської Туреччини вже порішене, мана економічного і політичного життя балканського півострова змінена силою зброї. Вона змінена завдяки дисципліній фемі правління, котра спочиває не на розвоєві народу, не на розвоєві його духових сил, не на свободі самоуправляв націй, а на поневоленні народів, на нищенні їхньої мови, вірувань і обичаїв. Життя європейської Туреччини змінено зброєю як також і волею тих балканських народів, котрі бачили, що нема їм на що ждати від Туреччини, бо турецький капітал буде держати їх тільки як хулобу і витягати від них все що можливе. Тільки при допомозі заінтересованих самих народів (як в 1877 р.) рішена ся боротьба, котра тягнеться більше як 120 літ, котра вже не один раз могла бути рішена, та котра щучю піддержувалась європейськими державами, європейськими капіталістами, особливо Австрією, Англією і Росією. Сі три держави є головними переступниками проти освободження балканських народів, котрі так довго були в тюремній залежності турецького капіталу. Балканські народи не повинні забувати сего, що то тільки сі три європейські держави помагали Треччині проти Балкану. Вони помагали і спокійно дивились на всю гидоту поповнювану Турками. Згадаймо хотьби Метервіха!

Мана європейської Туреччини змінена. Туреччини як європейської держави нема, а на пролягати ще не засохлий крові (75000 убитих і тяжко ранених) гуляють та плечуть різні королі і королики під гомоном дзвонів та молитов чорнодухів-попів та при строгім шепоті капіталістів як дієних господарів тих коронованих

убійців.
Забули сі болгарські, сербські, черногорські і другі короліки свої обітниці, свої прокляття! Забули про обітницю свободу, за котру дерявся Македонці, Албанці і другі народи тільки їм помагали! Забули вони все. Народи були напоєні тільки обітницями о свободі. Вони нині змучені, знищені, не можуть піднести свого голосу і заперестувати проти сего. Забули вони свою попередню напалінну. Тільки народи зуміли прокинутись, як Сербія відігнав кже на мир, але домагаєсь землі і морського порту. (чудова свобода!!!), а Австрія не дозволяє на такий поступок. І Болгарія хоче... та ми полишемо їх вочі анетити.

Соціалісти всіх країв ще перед тим доказували, що на Балкані діло не в освободженю християн, не в вірі, а в тім, що нові ринки збуту товарів потрібні і для Болгарії і для Сербії і для Черногори. Сі краї не можуть давати вже більше своїм капіталістам достаточних процентів, бо їх народи вже так бідні, що не можуть піддержувати вже навіть армії і королів.*) Ма писали вже, що війна ся піднята не аза любови до християн, а тільки вона зродилась з накликувань та підкожувань другими державами як Австрією та Росією. Сі держави ослабили і Туреччину і малі балканські держави, — самі будуть рішати (розумієсь і не без згоди других держав чи союзів Європи) що взяти в Туреччині, кому, що і як дати. Чи вони, що кричали і кричуть о свободі народів, зачитають ся в сій справі народи хотьби через загляньє, пряме, тайне і рівне голосованє? Чи зачитають ся вони народи? А чи вони бодай думають о волі народів? Що їм до народа?

Коли одні бажають портів, проливів, і т. п., то другі старають ся встроїти там своїх кривників. Одні думають посадити там князем данського правця, другі шведського принца а треті старають ся вєадовити сина італійського короля. От як вони розшукать ся за вірою, за християнством!... Албанці, Македонці, Сербі і другі спались від турецького дармоїда султана, так будуть кормити християнського дармоїда князя. Отже сповнюєсь все те, що говорили і писали соціалісти. Та не будемо судити як собаки поділять ся сям широгом між собою. Бути може, що сі собаки самі ще пожеруть ся між собою.

Погляньмо, чого учить нас війна?
Положенє і розібранє Туреччини є наукою і пересторогою Австрії і Росії. Те, що случилось з армією Туреччини, а радів котрої повітали Сербі, Греки, Македонці, Албанці, побачивши в Туреччині злу маючу, може случитись з армією Австрії, в рядах котрої знаходять ся поневолені Українці, Польяни, Словаки, із армією Росії, в рядах котрої є не тільки поневолені Жиди, Польяки, Татари, Кавкази, але сини і братя розстрілених робітників і знасидуваних царськими опришниками сестер і жінок. Сі герої, сини народа нерас доказували вже, що вони не хотять служити російському царю, зграї капіталістів і іншим мерзавцям. Тільки обавя за свої армії спіння Австрію і Росію кинуть на себе або на воюючі балканські держави. Сі дві держави примушені вести тиху, але уперту і хитру політику і прислухуватись, що говорять другі держави.

Ми соціал-демократи Канади можемо тільки сказати, що турецькі і балканські соціалісти борючись проти війни, тільки вони є праві з своїм рішенням. Тільки вони одні домагають ся передати се питання улаштуваня ся самим народам; вони радять сям народам не вибирати князя а завести свободу балканську республіку з рівною свободою і рівними правами для всіх. Скажемо і ми канадським робітникам, що тільки республіка з рівними правами для всіх балканських народів, внесе спокій на тім все горючім Балкані, внесе і культуру і дасть спромгу балканським робітникам і селянам еще лучше ор-

*) Рос. цар давав Черногорі 1000000 рублів річно, на удержанє королі.

ганізуватись і сприяти загальній боротьбі за освободженє народів, за соціалізм.

Канадський милітаризм.

В Канаді не вербують до війська. Канада є сховком дезертирів з старого краю. Позаяк наша славянська імміграція не має ніяких зносин з канадськими військовими сферами, тому вона мало думає, а ще менше дбає про тутешнє військове питання.

Уряд Лоріара тайно чи явно старав ся віддати Канаду капіталістам Злучених Держав, і можливо пізнійше сі дві держави булиб злучили ся і політично.

Консервативний уряд Бордена, виступаючи в обороні канадських фабрикантів, остро најжив ся супроти Злучених Держав; консервативна преса заговорила про небезпеку, про потребу „краєвої оборони“. В Канаді заємерділо порохом, заворушилась офіцарія, стала збиратись волякі військові ради; вони радили як фермерам замість вилко, повстромлювати до рук гвери і піглати розвивати „вуйка Сема“. Радили про можливість війни старої Англії з Німеччиною, і як прийти з помічю своєї „мамі“. Борден їздив навіть аж до Лондону радитись.

Чи війна буде, чи ні, то Канада видає на милітаристичні забавки не сотки, а міліони, котрі стягають не з Борденів, не з онтерійських чи манітобських богачів, а з працюючого бідного народа; тому і військова справа має вас обходити. Нині беруть гроші, завтра жадають „податку крові“. Чи тяжко їм ухвалити в парламенті таке право? Чи перешкодить їм хто в сій справі? Чи а там хоч один соціал-демократ?

За нами робітниками і фермерами ані пєс там не гавкне. Канада не бере рекрута, а тримає два роди війська: наємне і міліцію.

До наємного війська не їдуть „во ім'я ідеї“ запеклі патріоти. Ні! Змучений боротьбою за істнованє, часто безробітний, придалений горем, доведений до розпуки — робітник каже: піду до війська, хоч там відпочину, хоч не буду грізитись за той кусок хліба. І факт, є, що в Америці завжди більшає війська підчас економічних криз, а меншає, коли є зарібки. Вагалі для доведеного нуждою до розпуки робітника, було доси три дорозі: військо, волокитство і самовбийство; про четверту дорогу т. є організацію (соціалізм і юнїю) сі легководи не знають, не думають.

Свідомий робітник не любить ні найменших, ні охочекомних убійників. Він брідить ся військом.

Треба пам'ятати, що у війську вчать жовнірів любви і боронити Канаду. За канадський нарід вони ходили і підуть на смерть. Але їх там вчать еще в бивати „хатнього ворога“, бунтівників. Що се за „хатній ворог“, їм не розстолокують, не кажуть їм, що під „хатнім ворогом“ капіталісти розуміють страйкарів, а часами і революціонерів, котрі хочуть лишної долі таким же біднякам, нуждарям, якими були вони доки не пішли до війська і якими будуть знова, як скінчать ся їхнє трохайтє служби.

Жовнір доти не поквєне багнет і не обійме ся з робітником, доки не зрозуміє, що його інтерес є з народом, а не з гореткою богачів. Та хто навчить його, що його голова дорожша, чим ті 13 доларів, котрі побирає він в місяць? Хто йому покаже, що він не є оборонцем ані Канади, ані народа, — а тільки вартівником життя і маєтку тих, що обрабували його і його братів?

Жовнір гордиться ся, що він жовніром; він не бачить в яким ганебнім положенню він знаходиться ся. Він вірить, що він є „оборонцем вітчизни“, бо в него так говорили. Буржуазія добре дбає про свою охорону. Революції

минувших часів навчє певного часу. Глянтьє капіталісти в Вінніпегу, що десятий двір, ної вбруї а богато а буржуазії! По сім боці м „оборонці вітчизни“

В Канаді більше є жуазія тих наємників військ жовнір вічно сиві офіцари толочать йому вати, різати та стріляти

Отже нам не вортеба старатись навчє ронці вітчизни“, то вітчбитники і фермери, і шний х а т и м в о р о т в і р и б а ж а ю т л о б р а І з о р г а н і з о в а н и м п р о л а к р а с н і ш и п о р я д о к, в к о не б у д е р і з а т и б р а т б р а с в о є ж и т т є з а 13 д о л а р і в

Інша річ канади До сего війська записуни жиють собі пренаї тільки вечерами на муку 50 ц. Дух міліції війська. Сюди їдуть „лєта“. В міліції самі буюкати, купувати; різні ла частина робітників, котрі не мають наймеволочать ся за буржуазією кров „хатнього війська“

Соціал-демократія потреба заборчої війни наємного війська, як. Позаяк народ може бо соціал-демократія жа. рода, се є народної мі

Народі! Голі ходтвій голос зазвучить в Долив з борденівським політикою міл Хай живе будівництв лєтарія! Хай живе о

Цілком певно можна зати, що соціалізм їд ликою ходою вперед більше і більше робі гуртуєсь під червоним пор соціалізму. Робі класє збільшуєсь а к днєм. Нема вже на земській дулі такої е нц, де не ширилаби ціялєстична агітація. ше чим певно можна ти, що чим більше мислового пролєтє котрий розуміє і буду робітничу соціалі партію, котрий буду заводіві союзи, свої ративу, тим більше є він за своїми послами їм дорадниками і жаних партійної дисци партійної програми.

Чим пролєтаріят єше організований ц но і економічно, чим мійше відносить ся класєвої боротьбі, тим гічнійше заставляє в послів вести револю борбу проти буржу партій, розвєннюючи т сові інтереси одних і ві інтереси других. зований і свідомий ник заставляє своїх своїх учовомочених чальних представте сти класєву борбу а о сьому мирність, класє дність. Помирити між інтереси робітників і талістів не можна а собі так протилєж протилєжний є бігу

М. Горький.

„Товариш“.

Серед хмарної суєти горя і нещастя, судорожного бою між жадністю та нуждою, в тонких багні жалкого себелюбства, по подвалах домів, де жила біднота, утворивша багатства міста, невидимо ходили одинокі мрігелі, повні віри в людину, всім чужі ти далекі проповідники обурєня, бунтарські їєври далекого огню правди. Вони тайком приносили з собою в підвали завжди плодотворчі, маленькі зерна простого та великого вєчєня і то сурово з холодним сьївом в очах, то м'ятко й з любовю сьїяли сю яєну, палку правду в темних серцях людий-рабів, людий, з котрих сила заздрих, воля жорстоких зробила собі сліпі та німі пристрої для наживи й визиску.

І сі темні, загнані люди, недовірливо прислухаючись до голосу нових слів, до гармонії, на котру злавна неєсно чекало їх немичєє серце, помалу підіймали свої голови, розриваючи тканину хитрої лжі, котрою опутали їх могуті та заздрі насиль-

ники.

В їх життю, повне глибокої, придушеної злоби, в серця, зотруєні шаленими образами, в свідомість, засмітєну пестрою брєхньовою мудрости сильних — у се тяжке, сумне життя, просякнєне гіркістю пониженєнь, — було кинуту простє, свєтлє слово:

— Товариш.

Воно не було новим для них, вони чули й самі вживали його, воно дзвеніло до сьїзі пори таким же пустам та тупим звуком, як уєї знайомі, стерті слова, які можна забути й нічого не втратити.

Але тепер воно, яєне й місцє, звучало іншим голосом, у нїм сьїпєвала друга дуча й щось твердє, сьїяєчє та многобчєнє, як діамант, було в нїм.

Вони принали його й стали вивідаєти обережно, з осторогою, м'ятко колєсаючи його в серці своїм, як мати новорожденого колише в дялянці, любуючись вим.

І чим глїбше дивили ся вони в свєтлу душу сьєго слова, тим свєтлїйше, значнїйше та яркїйше здавало ся воно їм.

— Товариш! — говорили вони.

І почувало ся, що се слово прийшло з'єднати весь свєт, підняти всіх людий його на висоту свобода й звязати їх новими узами, міцними звязками поважання один до одного, поважання до волі людий, ради її свободи.

Воно звучало серед брєхливих слів оучасного, як радісна вєсть про будучину, про новє житє, котрє відкрите однакововпереді. Далеко чи близько...

На лицях тих, котрі виносили се слово в серцях своїх, вкладали до нього плоть та грудь і мідний, гучний звук, кличчє к з'єднаню, — на їх лицях сьїяло гордє почуття юних творців; і очевидно було, що та сила, котру вони так щєдро вкладали до сьєго живого слова, — неєничєна, не-побїдима, неєзьяма.

Вже дєсь проти них збирали ся сьїривим алом. І в неяснїм хаосї тривожного, безрадїсного життя яєсно, веселою зорею, провидним огнем у будучину сьїяло простє, глїбокє, як серце, слово:

— Товариш!

єтї, вибудованих руками невідомих творців, невпинно росла та сьїпа велика віра людий у братєрство всіх із усіми.

— Товариші!

То там, то тут вєпихував огонь, який мав розгоріти ся полудям, котрє обхопить землю почуттям того, що вої люди на нїї рідні між собою. Обхопить всю землю і спалити та спопелїти злєбу, ненависть і жорстокість, що калічать нас; обхопить всі серця та зїллєти їх в єдинє єєрє свєтїа — сєрцє правдивих благородних людий, — у нерозривну дружню родину свєбодних робітників.

На улицях мертвого міста, збудованого рабами, на улицях міста, в котрім панувала жоретокість, росла й мїцнїла віра в людину, в побїду її над собою та свєтловим алом.

І в неяснїм хаосї тривожного, безрадїсного життя яєсно, веселою зорею, провидним огнем у будучину сьїяло простє, глїбокє, як серце, слово:

— Товариш!